REZOLUȚIA (UE) 2020/1857 A PARLAMENTULUI EUROPEAN

din 14 mai 2020

conținând observațiile care fac parte integrantă din decizia privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune Shift2Rail aferent exercițiului financiar 2018

PARLAMENTUL EUROPEAN,

— având în vedere Decizia sa privind descărcarea de gestiune pentru execuția bugetului întreprinderii comune Shift2Rail aferent exercițiului financiar 2018,

— având în vedere articolul 100 și anexa V la Regulamentul său de procedură,

— având în vedere avizul Comisiei pentru transport și turism,

— având în vedere raportul Comisiei pentru control bugetar (A9-0055/2020),

A. întrucât întreprinderea comună Shift2Rail (denumită în continuare „întreprinderea comună") a fost înființată în iunie 2014 pentru o perioadă de 10 ani prin Regulamentul (UE) nr. 642/2014 ([1]);

B. întrucât membrii fondatori sunt Uniunea Europeană, reprezentată de Comisie, și o serie de parteneri din sectorul feroviar (părți interesate principale, inclusiv producători de echipamente feroviare, companii feroviare, administratori de infrastructură și centre de cercetare), existând posibilitatea ca și alte entități să participe la întreprinderea comună în calitate de membri asociați;

C. întrucât obiectivele întreprinderii comune vizează realizarea unui spațiu feroviar unic european; creșterea atractivității și a competitivității sistemului feroviar european; asigurarea unui transfer modal de la transportul rutier și menținerea poziției de lider pe piața mondială a sectorului feroviar european;

D. întrucât întreprinderea comună a început să funcționeze autonom în mai 2016;

Aspecte generale

1. observă că, potrivit raportului Curții de Conturi („Curtea") privind conturile anuale ale întreprinderii comune pentru exercițiul financiar 2018 („raportul Curții"), conturile anuale ale întreprinderii comune prezintă în mod fidel, sub toate aspectele semnificative, situația financiară a acesteia la 31 decembrie 2018, precum și rezultatele operațiunilor sale, fluxurile sale de numerar și variațiile activelor sale nete pentru exercițiul încheiat la acea dată, în conformitate cu regulamentul său financiar și cu normele contabile adoptate de contabilul Comisiei;

2. ia act de faptul că în raportul Curții se afirmă că operațiunile subiacente conturilor anuale ale întreprinderii comune pentru exercițiul financiar 2018 sunt, sub toate aspectele semnificative, conforme cu legile și reglementările în vigoare;

3. observă faptul că contribuția maximă a Uniunii la activitățile întreprinderii comune este de 450 000 000 EUR, aceasta fiind plătită în cadrul Programului Orizont 2020; constată că membrii din sectorul industrial ai întreprinderii comune au obligația de a contribui cu resurse în valoare de cel puțin 470 000 000 EUR, constând în contribuții în natură și în numerar de cel puțin 350 000 000 EUR la activitățile operaționale și la costurile administrative ale întreprinderii comune și în contribuții în natură în valoare de cel puțin 120 000 000 EUR la activitățile suplimentare ale întreprinderii comune;

4. observă că o comunicare eficace constituie o componentă esențială pentru succesul proiectelor finanțate de Uniune; consideră că este important să fie mărită vizibilitatea realizărilor întreprinderii comune, precum și să fie difuzate informații privind valoarea adăugată a acestora; solicită întreprinderii comune să urmărească o politică de comunicare proactivă, difuzând rezultatele cercetărilor sale în rândul publicului larg, de exemplu prin intermediul rețelelor de socializare sau al altor mijloace de informare în masă, urmărind astfel sensibilizarea opiniei publice cu privire la impactul sprijinului acordat de Uniune, în special în ceea ce privește acceptarea pe piață;

([1]) Regulamentul (UE) nr. 642/2014 al Consiliului din 16 iunie 2014 de înființare a întreprinderii comune Shift2Rail (JO L 177, 17.6.2014, p. 9).

5. invită Curtea să evalueze eficacitatea și fiabilitatea metodologiei de calcul și de evaluare a contribuțiilor în natură; această evaluare ar trebui să se axeze pe concepția și eficacitatea orientărilor privind punerea în practică a procedurii contribuțiilor în natură, pentru a se putea acorda asistență în fazele de planificare, raportare și certificare ale contribuțiilor în natură;

Gestiunea bugetară și financiară

6. ia act de faptul că bugetul definitiv pentru exercițiul financiar 2018 disponibil pentru execuție a cuprins credite de angajament în valoare de 84 756 000 EUR și credite de plată în valoare de 71 890 204 EUR; subliniază faptul că ratele de utilizare a creditelor de angajament și a celor de plată au fost de 100 % și, respectiv, de 82,3 %, ceea ce reprezintă un nivel scăzut, în special la creditele de plată; observă că execuția mai slabă decât se preconizase a creditelor de plată se datorează faptului că se așteaptă o decizie juridică privind statutul de membru al întreprinderii comune; constată rata scăzută (63,4 %) de execuție a creditelor de plată de la titlul 2 (cheltuieli administrative, reprezentând 3 % din bugetul întreprinderii) cauzată de întârzierile în facturarea de către furnizori în temeiul contractelor-cadru multianuale; constată, de asemenea, că cea mai mare parte a plăților efectuate de întreprinderea comună în 2018 au fost plăți intermediare pentru proiecte aferente programului Orizont 2020 selectate în cadrul cererilor de propuneri din 2015 și din 2016, precum și plăți de prefinanțare pentru proiecte aferente programului Orizont 2020 selectate în cadrul cererilor de propuneri din 2018;

7. constată că, din cei 411 200 000 EUR (inclusiv 158 900 000 EUR reprezentând contribuția maximă în numerar a Uniunii și contribuția în numerar a membrilor din sector, în cuantum de 6 500 000 EUR, la costurile administrative ale întreprinderii comune) până la sfârșitul exercițiului 2018, întreprinderea comună a realizat angajamente în valoare de 84 756 000 EUR și plăți în valoare de 59 155 000 EUR pentru implementarea primului val de proiecte; acest lucru arată că întreprinderea comună a semnat deocamdată acorduri de grant multianuale interdependente și contracte de achiziție pentru implementarea a 39 % din programul său de cercetare și inovare, în concordanță cu programul său de lucru multianual;

8. salută faptul că din cei 350 000 000 EUR reprezentând contribuții care trebuiau să fie vărsate de membrii din sector pentru activitățile operaționale și costurile administrative ale întreprinderii comune, acești membri raportaseră, până la sfârșitul exercițiului 2018, și anume la patru luni după ce întreprinderea comună își lansase primele proiecte Orizont 2020, contribuții în natură în valoare de 63 700 000 EUR pentru activitățile operaționale, sumă din care 21 700 000 EUR fuseseră certificați; în plus, constată că din totalul de 120 000 000 EUR corespunzând contribuțiilor care trebuiau să fie puse la dispoziție de membrii din sector pentru activitățile suplimentare ale întreprinderii comune, acești membri raportaseră contribuții în numerar în valoare de 6 500 000 EUR pentru alte activități, necuprinse în planul de lucru al întreprinderii comune;

9. observă că, la sfârșitul exercițiului 2018, contribuțiile totale din partea membrilor din sector se ridicau la 252 300 000 EUR, comparativ cu contribuția în numerar din partea Uniunii, în valoare de 158 900 000 EUR;

10. ia act de faptul că, în 2018, întreprinderea comună a semnat 17 acorduri de grant încheiate în urma cererilor de propuneri lansate în 2018 și că, pentru respectivele cereri de propuneri, valoarea fondurilor alocate activităților de cercetare și inovare se ridica la suma de 152 600 000 EUR, care urma să fie cofinanțată de întreprinderea comună cu o sumă de maximum 77 300 000 EUR; observă că ceilalți membri au convenit să își limiteze cererea de cofinanțare la 44,44 % din costurile totale ale proiectelor, aceasta fiind, global, cea mai mică valoare pentru programul-cadru Orizont 2020; constată cu regret că la cererea de proiecte din 2018 au participat doar 76 de întreprinderi mici și mijlocii (față de 120 în 2017) și au fost reținute pentru finanțare 40 de IMM-uri (față de 50 în 2017) (21,6 % din totalul participanților reținuți pentru finanțare);

Performanța

11. ia act de faptul că al treilea set de indicatori-cheie de performanță va fi elaborat pe baza rezultatelor primului program Orizont 2020, având în vedere natura proiectelor; în plus, ia act de faptul că întreprinderea comună a continuat elaborarea unui model de indicatori-cheie de performanță cu ajutorul cărora să măsoare contribuția activităților de cercetare și inovare la regulamentul său; constată că această activitate este încă în curs de desfășurare, iar primele rezultate i-au fost prezentate Consiliului de conducere în decembrie 2018;

12. observă că raportul costurilor de gestionare (bugetul administrativ/operațional) rămâne sub 5 %, ceea ce indică o structură organizațională destul de suplă și eficientă a întreprinderii comune;

13. constată că întreprinderea comună a contribuit la crearea unei continuități și a unei viziuni comune, împărtășite, asupra cercetării în domeniul feroviar în cadrul comunității feroviare; în plus, constată că întreprinderea comună a contribuit la consolidarea încrederii între actorii care, altfel, nu ar avea posibilitatea de a face schimb de idei și interese comune în afara unui context comercial; observă că prezența operatorilor feroviari în întreprinderea comună ar trebui consolidată în timp;

14. observă că întreprinderea comună ar trebui să contribuie la încercarea de soluționare a provocărilor cu care se confruntă sectorul feroviar, axându-se pe nevoile rețelei feroviare și ale utilizatorilor săi, inclusiv în statele membre care nu au rețea feroviară pe teritoriul lor; constată că, în acest scop, întreprinderea comună pune în aplicare programul „Shift2Rail" și activități de cercetare și inovare în sectorul feroviar european, prin colaborarea dintre părțile interesate și statele membre; ia act de faptul că ar trebui să se acorde o atenție deosebită promovării măsurilor concrete de eliminare a obstacolelor tehnice rămase în calea îmbunătățirii interoperabilității și a acțiunilor de sprijinire a unei piețe feroviare a Uniunii mai integrate, mai eficiente și mai sigure, cu scopul final de a realiza spațiul feroviar unic european;

15. ia act de faptul că în 2018 întreprinderea comună a lansat cererea de propuneri pentru obținerea de granturi numai în rândul membrilor săi, sub forma unui sistem de finanțare forfetară; cu toate acestea, experții financiari care au participat la etapa de evaluare a granturilor au evidențiat existența unor abateri semnificative în propunerile de finanțare; întreprinderea comună a folosit faza de elaborare a granturilor pentru a analiza explicațiile beneficiarilor privind aceste abateri și pentru a corecta suma forfetară, dacă acest lucru se justifica; invită întreprinderea comună să continue să consolideze datele financiare din baza sa de date a beneficiarilor și să dezvăluie observațiile importante ale experților financiari în raportul de sinteză privind evaluarea; ia act de răspunsul întreprinderii comune, potrivit căreia s-au respectat cu strictețe toate cerințele juridice și financiare formulate în Decizia C(2017) 7151 a Comisiei ([2]) și că ordonatorul de credite s-a asigurat că toate observațiile tehnice și financiare ale experților au fost luate în considerare în mod corespunzător; în plus, luând în considerare recomandarea Curții, procesul general va fi consolidat în continuare în cadrul cererii de propuneri pe 2019;

16. constată că, în conformitate cu raportul anual de activitate pe 2018 al întreprinderii comune, indicatorii-cheie de performanță referitori la echilibrul de gen pentru anul respectiv arată un procent foarte scăzut de femei, de doar 15 % în consiliul de conducere, în timp ce acestea constituiau 34 % din reprezentanții întreprinderii comune și 40 % din comitetul științific;

Selecția personalului și recrutarea

17. ia act de faptul că, în 2018, întreprinderea comună a recrutat doi experți naționali detașați, în conformitate cu schema sa de personal, și, cu acordul autorităților bugetare, a recrutat un al treilea expert național, detașat timp de un an, pentru a înlocui un director de program;

18. constată că, la sfârșitul exercițiului 2018, numărul total al membrilor personalului întreprinderii comune se ridica la 22 din totalul de 23 prevăzut în schema de personal;

Controlul intern

19. ia act de faptul că întreprinderea comună a instituit proceduri de control ex ante fiabile, bazate pe examinări documentare ale aspectelor financiare și operaționale, și că Serviciul comun de audit al Direcției Generale Cercetare și Inovare a Comisiei („Serviciul comun de audit") este responsabil de auditul *ex post* al declarațiilor de cheltuieli aferente proiectelor din cadrul programului Orizont 2020; constată, în plus, că situația de la sfârșitul anului 2018 arăta că s-au pus în aplicare în mare măsură cele mai importante standarde de control intern, unele acțiuni urmând să fie finalizate în 2019, în special revizuirea modelului de indicatori-cheie de performanță;

20. ia act de faptul că, potrivit Curții, rata de eroare reziduală pentru programul Orizont 2020 a fost sub pragul de semnificație, ridicându-se la 0,97 %; ia în considerare faptul că, la sfârșitul exercițiului 2018, întreprinderea comună și-ar putea întemeia calculul ratei de eroare pe patru rapoarte de audit *ex post*, un raport referitor la auditul bazat pe riscuri și trei rapoarte referitoare la eșantionul reprezentativ al întreprinderii comune;

([2]) Decizia C(2017) 7151 a Comisiei din 27 octombrie 2017 privind autorizarea utilizării rambursării pe baza unei sume forfetare pentru costurile eligibile ale acțiunilor prevăzute în Programul-cadru pentru cercetare și inovare Orizont 2020 și în Programul pentru cercetare și formare al Comunității Europene a Energiei Atomice (2014-2018).

21. recunoaște faptul că serviciul de audit intern îndeplinește rolul de auditor intern al întreprinderii comune și, în acest sens, este subordonat indirect consiliului de conducere și directorului executiv; ia act de faptul că prima misiune de audit a creat un profil de risc al întreprinderii comune, cu scopul de a stabili un plan trienal de audit intern; observă că planul strategic de audit intern pentru perioada 2017-2019 al serviciului de audit intern a fost prezentat în iunie 2017; în plus, în conformitate cu acest plan de audit, serviciul de audit intern a efectuat în 2018 o examinare limitată a punerii în aplicare a standardelor de control intern; observă cu satisfacție că, din cele cinci recomandări care fuseseră adresate conducerii privind remedierea deficiențelor identificate, care nu fuseseră încă puse în aplicare integral, doar una mai necesita, în 2019, luarea unor măsuri;

22. constată cu regret că, la sfârșitul exercițiului 2017, instrumentele comune utilizate de Comisie pentru gestionarea și monitorizarea granturilor din cadrul programului Orizont 2020 nu își finalizaseră dezvoltările specifice care erau necesare pentru prelucrarea contribuțiilor în natură aduse întreprinderii comune; cu toate acestea, ia act de faptul că contribuțiile în natură au fost validate de directorul executiv în 2018;

23. observă că evaluarea intermediară a Comisiei privind activitățile operaționale ale întreprinderii comune în cadrul programului Orizont 2020, care acoperă perioada 2014-2016, a fost efectuată; ia act de faptul că un plan de acțiune a fost pregătit și adoptat de consiliul de conducere în iunie 2018; ia în considerare faptul că nu se va da curs, în cadrul actualului program-cadru financiar, tuturor recomandărilor formulate în evaluarea intermediară; cu toate acestea, ia act de faptul că unele acțiuni prevăzute de planul de acțiune au fost deja inițiate, în timp ce altele urmează să fie puse în aplicare până în 2020;

Alte aspecte

24. insistă asupra importanței cooperării dintre întreprinderea comună și Agenția Uniunii Europene pentru Căile Ferate (ERA); salută participarea ERA la reuniunile consiliului de conducere al întreprinderii comune și la grupurile care au elaborat planul de acțiune multianual; ia act de faptul că întreprinderea comună a evaluat cererile de cercetare și inovare din partea ERA, pentru a evita suprapunerea activităților și a eficientiza cât mai mult posibil utilizarea fondurilor publice;

25. ia act de faptul că, în 2018, un membru asociat a devenit o filială deținută în totalitate de un membru fondator, și, prin urmare, reprezentarea membrului fondator în consiliul de conducere a crescut; observă că dispozițiile cadrului juridic actual al întreprinderii comune nu tratează suficient achizițiile de întreprinderi din rândul membrilor din sector ai întreprinderii comune și consecințele pe le-ar putea avea aceste achiziții asupra reprezentării echilibrate a membrilor în consiliul de conducere; ia act de răspunsul întreprinderii comune, potrivit căreia cadrul juridic al întreprinderii comune nu permite o creștere a influenței unui membru fondator asupra procesului decizional și a guvernanței, în general; remarcă faptul că observația Curții va fi luată în considerare pentru orice eventuală modificare a regulamentului;

26. ia act de faptul că evaluarea intermediară a întreprinderii comune a fost finalizată în intervalul de timp stabilit în cadrul juridic al acesteia; constată cu regret că aceasta nu a putut aduce o valoare adăugată maximă procesului decizional al întreprinderii comune în acest stadiu incipient al activităților sale; ia act de răspunsul întreprinderii comune, potrivit căreia evaluarea a avut loc la începuturile activității întreprinderii comune, dar aceasta a fost o cerință în conformitate cu Regulamentul privind întreprinderea comună și cu programul Orizont 2020, în general;

27. observă că rata de rotație a personalului din ultimii doi ani se explică în totalitate prin rotația agenților contractuali; salută măsurile luate de întreprinderea comună pentru a face față acestei situații; ia act de faptul că întreprinderea comună a recurs la serviciile personalului interimar, care a reprezentat aproximativ 17 % din totalul personalului său; ia act de răspunsul întreprinderii comune, potrivit căreia principalele cauze provin din actuala structură a schemei de personal, care nu permite întreprinderii comune să ofere aceleași condiții contractuale favorabile ca cele oferite de celelalte organisme și instituții; constată că au fost puse în aplicare măsuri fără caracter normativ pentru a reduce rata mare de rotație a personalului; invită Comisia să monitorizeze acest aspect;

Transport și turism

28. subliniază că obiectivele întreprinderii comune sunt realizarea unui spațiu feroviar unic european și creșterea atractivității și a competitivității sistemului feroviar al Uniunii; subliniază că modul de transport feroviar va fi esențial în acțiunile viitoare ale Uniunii pentru a promova trecerea la o mobilitate cu emisii scăzute de dioxid de carbon și pentru a face față externalităților negative; subliniază că întreprinderea comună trebuie să dispună de resursele financiare, materiale și umane necesare pentru a atinge aceste obiective-cheie și pentru a contribui la un transfer modal real;

29. constată că întreprinderea comună este un parteneriat public-privat înființat în 2014 în cadrul Programului-cadru Orizont 2020; observă că programul Shift2Rail este finanțat în comun din contribuțiile Uniunii (prin bugetul operațional al întreprinderii comune) și din contribuțiile în natură ale celorlalți membri, și anume cei opt membri fondatori (alții decât UE) și cei nouăsprezece membri asociați;

30. constată că, în cursul anului 2018, întreprinderea comună a înregistrat progrese în ceea ce privește atingerea obiectivelor, implementând programul Shift2Rail prin asigurarea unei bune gestiuni financiare eficace și eficiente; observă că în 2018 activitățile de cercetare și inovare lansate în anii precedenți au înregistrat progrese, fiind acum pe drumul cel bun și desfășurându-se în mare parte într-un ritm rapid; constată că noul val de activități de cercetare și inovare (cererea pe 2018) a început la sfârșitul anului; constată că se estimează că costul total al proiectelor aferente activităților desfășurate în 2018 se va ridica la 83 400 000 EUR;

31. subliniază necesitatea de a mări atractivitatea transportului feroviar pentru transportatori și pasageri pentru a realiza o trecere durabilă de la transportul rutier la cel feroviar și observă că următorii cinci ani vor fi decisivi pentru succesul căilor ferate și că întreprinderea comună joacă un rol esențial în ieftinirea, eficientizarea și atractivitatea transportului feroviar;

32. subliniază că doar lucrările legate de macazuri sau de macazurile defectuoase reprezintă 25-30 % din totalul lucrărilor de întreținere a rețelei feroviare, constituind o parte semnificativă a costurilor legate de infrastructură; salută eforturile întreprinderii comune de creștere a fiabilității sistemului și de reducere a costurilor;

33. salută obiectivele întreprinderii comune de a reduce la jumătate costurile pe ciclul de viață ale sistemului feroviar, de a dubla capacitatea și de a îmbunătăți fiabilitatea și punctualitatea cu 50 %; solicită ca întreprinderea comună să dispună pe deplin de resursele umane și financiare necesare pentru atingerea acestor obiective;

34. salută eforturile întreprinderii comune de a introduce funcționarea automată a trenurilor; avertizează că sectorul rutier a făcut progrese mai mari în ceea ce privește automatizarea;

35. salută decizia întreprinderii comune de a propune consiliului său de conducere, ca parte a programului anual de lucru pentru 2018, adoptarea grantului forfetar, care a fost ulterior pus în aplicare prin intermediul proiectului pilot de finanțare forfetară din secțiunea dedicată cererilor de proiecte din partea membrilor din procedura de cerere de proiecte pentru exercițiul financiar 2018;

36. consideră că, pentru a asigura claritatea juridică a procesului decizional și a guvernanței globale a întreprinderii comune, este extrem de important să se clarifice dispozițiile cadrului juridic al întreprinderii comune în ceea ce privește achizițiile întreprinderilor în rândul membrilor săi din industrie și consecințele acestora pentru componența consiliului de conducere; invită, prin urmare, Consiliul să abordeze această chestiune prin adoptarea unor eventuale modificări ale Regulamentului (UE) nr. 642/2014 al Consiliului;

37. observă că în 2018 întreprinderea comună a lansat 14 audituri reprezentative privind operațiunile sale și un audit bazat pe riscuri (pe lângă cele 15 audituri reprezentative și un audit bazat pe riscuri lansate în 2017), ceea ce face ca sfera de acoperire directă a auditurilor întreprinderii comune să fie de 4 660 000 EUR; constată că rata generală de eroare detectată pentru cele trei audituri reprezentative și auditul bazat pe riscuri finalizate până la 31 decembrie 2018 este de 0,94 % calculată prin medie aritmetică și de 1,19 % calculată prin medie ponderată; constată că toate celelalte rate de eroare (reprezentative și reziduale), deși limitate în ceea ce privește acoperirea, se situează, de asemenea, sub pragul prevăzut de 2 %;

38. salută continuarea punerii în aplicare a strategiei antifraudă a întreprinderii comune pentru perioada 2017-2020, care a avut ca efect faptul că nu s-a înregistrat niciun caz de monitorizare atentă în urma unei evaluări de risc ridicat de fraudă și nu a fost trimis niciun dosar către OLAF spre investigare.